

ROZDELENIE DETSKÉHO VEKU

DETSKÝ VEK

- ◉ obdobie **detstva** je veľmi dynamické a medzi deťmi rozličného veku sú podstatne väčšie rozdiely ako medzi dospelými rôzneho veku
- ◉ je preto užitočné rozdeliť detský vek na určité **obdobia** charakterizované spoločnými znakmi
- ◉ jednotlivé vekové obdobia majú zvyčajne svoje anatomické, fyziologické, funkčné **osobitosti**
- ◉ v rôznom veku treba inak pristupovať k dieťaťu, inak hodnotiť laboratórne nálezy
- ◉ pre určitý vek sú špecifické určité charakteristické príznaky choroby

1. **Prenatálne obdobie (intrauterinné)**

- začína oplodnením vajíčka a končí pôrodom.
- trvá 280 dní (40 týždňov)
- je najdynamickejším vývojovým obdobím celého ľudského života

a) **embryonálne obdobie (zárodočné)**

- trvá 8 týždňov
- vytvárajú sa základy všetkých orgánov a telových systémov

b) **fetálne obdobie (obdobie vývoja plodu)**

- začiatok činnosti orgánov
- plod sa voľne pohybuje vo vnútromaternicovej tekutine

2. Postnatálne obdobie

a) Novorodenecké obdobie

- od narodenia do 28 dní
- biologické **osamostatňovanie** a **adaptácia** jednotlivých systémov na mimomaternicové podmienky
- najintenzívnejšie zmeny v prvých hodinách po pôrode a prvých 7 dní (**užšie novorodenecké obdobie**)
- dieťaťu **prechodne ubúda hmotnosť**, prejavuje sa u neho **novorodenecká žltáčka**, **zmeny v krvnom obraze** a pod.
- na konci tohto obdobia je už pozitívna hmotnostná bilancia
- manifestácia vrodených vývojových chýb
- následky perinatálnej patológie (asfyxia, infekcia)
- pokračovanie intrauterinnej patológie
- tendencia ku **generalizácii infekcií**

b) Dojčenské obdobie

- od 29. dňa života po deň prvých narodenín
- **mladšie dojčenské** do šesť mesiacov a **staršie** po šiestom mesiaci života
- hlavnou charakteristikou tohto obdobia je **prudký rast a rozvoj motoriky**
- nikdy v živote sa tak rýchlo nerastie (25 cm za jeden rok!), pôrodná hmotnosť sa až strojnásobí
- obvod hlavy a hrudníka sa v polroku vyrovná
- v polroku začína **1. dentícia**
- v priebehu prvého roku sa z bezmocne ležiaceho novorodenca stáva chodiace batola, schopné už aj zložitých pohybov ruky, rozumiace reči a ovládajúce prvé slová - obdobie **dramatického somatického, neuropsychického a motorického vývoja**
- druhé najrizikovejšie obdobie z hľadiska morbidity a mortality
- pribúdajú **infekčné ochorenia**
- pomerne často sa prejaví **anémia** z nedostatku železa

c) Batolenecké obdobie

- medzi 1. a 3. narodeninami
- postupné **osamostatňovanie** a **rozvoj komunikácie**
- ďalší **rozvoj motoriky a reči** – dieťa samostatne chodí, učí sa samostatne jesť, udržiavať čistotu, speje k nezávislosti a bojuje o ňu
- **prvé obdobie vzdoru** „ja sám“
- deti ešte nie sú zväčša dostatočne zrelé pre kolektívnu výchovu, preto umiestnenie v jasliach by malo byť len v nevyhnutných prípadoch.
- **rast** v sa už **spomaľuje**, i keď je stále rýchlejší ako neskôr (až 10 cm za rok)
- na hmotnosti sa priberá 2 až 3 kg za rok
- ukončí sa prvá dentícia, dieťa má **kompletný chrup** a je schopné prijímať zmiešanú potravu
- dieťa je okrúhle, buclaté, stále ešte s pomerne krátkymi končatinami
- **chorobnosť** pri výchove v domácom prostredí je **malá**

- pozor na pribúdajúci počet úrazov! (zvedavosť)

d) Predškolské obdobie

- medzi 3. a 6. narodeninami
- hlavnou charakteristikou je **socializácia dieťaťa**, t.j. jeho zapojenie do spoločnosti vrstovníkov, schopnosť hrať sa s inými deťmi – možnosť zapojiť dieťa do **výchovy v kolektíve**, čo je v tomto veku už fyziologické
- **tempo rastu** sa zreteľne **spomalí**, dieťa rastie 4 až 5 cm ročne, pribere asi 1 kg ročne
- deti zoštíhlejú, vyťahujú sa, končatiny sa im viac predlžujú
- v súvislosti s pomalším tempom rastu sa **znižuje chuť do jedla**
  - rodičom sa táto skúsenosť spolu „s chudnutím“ často zdá byť prejavom choroby, niekedy zbytočne nútia deti do jedla, čím môžu vyvolať buď trvalé nechutenstvo, alebo na druhej strane zvyk prekrmovania, ktorý vedie k obezite
- chorobnosť detí nie je vysoká, ale **deti v kolektíve sú častejšie choré** než tie, čo sú vychovávané doma
- úrazov je menej ako v batolivom i školskom veku

- **motorika detí je dobrá**, sú schopné naučiť sa zložitejšie návyky - vhodné je učiť ich plávať, lyžovať, korčuľovať, lebo v tomto veku už majú pre športy zmysel a radosť z nich
- na začiatku obdobia je **čas neustálych otázok**, veľmi dôležitý pre rozvoj myslenia dieťaťa
- okolo štvrtého roku sa objavuje **druhé obdobie vzdoru**
- ku koncu obdobia začína **výmena mliečneho chrupu za stály**
- v závere tohto obdobia je väčšina detí zrelá pre školskú dochádzku

e) Školské obdobie

- po 6. narodeninách do začiatku dospievania
- do 12. rokov sa hovorí o **mladšom**, po 12. roku o **staršom** školskom veku
- obdobie je charakterizované prudkým **rozvojom intelektu a formovania osobnosti**
- končí sa hravé obdobie a začína **sústavná usmerňovaná činnosť** dieťaťa – školská výchova

mladší školský vek je relatívne pokojné obdobie života

- dieťa rastie pomalšie, okolo 4 až 5 cm ročne
- proporcie tela sa podstatne nemenia
- zvyšuje sa **svalová sila**
- vymieňa sa dentícia
- odolnosť voči infekciám je dobrá, deti sú v tomto veku **relatívne najzdravšie**
- zvyrazňuje sa **individualita** každého dieťaťa, rozdielnosť detí je stále zrejmejšia
- dieťa **abstraktne myslí**, vie samostatne, originálnym spôsobom riešiť rozličné úlohy
- deti nie sú negativistické, naopak, väčšina chce s dospelými spolupracovať

starší školský vek (12 až 15 rokov) sa zväčša kryje s obdobím **puberty**

- obdobie prudkých **somatických** i **psychických** zmien – jedno z najbúrlivejších období ľudského života

- rast sa **zrýchľuje** na 10 až 15 cm za rok, pričom sa predlžujú predovšetkým **končatiny**
- nastupuje **sexuálne zrenie** - hormonálna nerovnováha v tomto období býva príčinou **zníženej odolnosti voči infekciám** a narastania ťažkostí spôsobených **neurovegetatívnou nerovnováhou** (subfebrílie, bolesti hlavy, bolesti brucha, pocity „dusenía“, zvýšená únavnosť) - najmä u detí s nedobrou rodinným prostredím (neúplné rodiny, nesprávne postoje vo výchove)
- hoci psychické schopnosti ďalej vzrastajú, objavujú sa **poruchy koncentrácie, zhoršenia školského prospechu**
- nastupuje **tretie obdobie vzdoru, výrazná kritickosť** dospievajúceho k všetkému, čo robia dospelí, predovšetkým vlastní rodičia
- rodičia a vychovávatelia prestávajú byť absolútnou autoritou a túto si musia zaslúžiť svojimi skutočnými kvalitami a chápaním pubescenta
- môžu vzniknúť **psychické problémy**, sebevražedné pokusy, **zlovyky** – narkománia, fajčenie, alkoholizmus

f) Obdobie adolescencie

- trvá od 15 do 18 rokov
- končí sexuálne i psychické zrenie
- rast pokračuje v **spomalenom tempe**
- zväčšuje sa **svalová sila**
- ustupuje osobnostná nevyváženosť a znova prudko stúpa **psychická výkonnosť**
- pokračuje **boj o samostatnosť** - ďalej sa uvoľňujú väzby s rodinou
- vytvárajú sa **skupiny vrstovníkov**, väzba na ne je silnejšia ako na rodinu
- začína **profesionálna orientácia** mladého človeka
- začínajú **vzt'ahy** k jedincom opačného pohlavia
- chorobnosť nebýva vysoká
- nebezpečenstvo **úrazov**
- pomerne vysoký výskyt **samovrážd**, nebezpečie **narkománie**